

Kuupäev: 30.06.2016

Teema: Interneti rehitsemise seire 2016 (GPEN Sweep)

Andmekaitse Inspektsiooni viis koostöös Üleilmse Andmekaitseasutuste Võrgustikuga GPEN (Global Privacy Enforcement Network) läbi seire teemal vārkvōrk ehk asjade internet (Internet of Things).

Vārkvōrgu üks vōimalikest vāljunditest on ka nutikodud (Smart House) ja nendega seotud lahendused. Seetōttu vōtsime sel aastal nimetatud teema puhul luubi alla ettevōtted, mis tegelevad nutikodu lahenduste, sh nimetatud lahendusega seotud toodete/teenuste pakkumisega.

Nutikodu lahenduste puhul ei ole vālistatud, et nende lahenduste kasutamise puhul toimub andmete, sh isikuandmete tōötlemine – nt kui kasutajale pakutakse vōimalust üle interneti oma koju paigutatud veebikaamerat jālghida vōi kui nutikodu lahendusse sisestatakse kasutaja kaitumisharjumused ja eelistused (nt elektrikulude vāhendamiseks ajal, mil isik on kodust āra).

Isikuandmete kaitse seaduse § 6 kehtestab isikuandmete¹ tōötlemise pōhimōtted ning nimetatud paragrahvi punktides 6 ja 7 on sätetatud:

- turvalisuse pōhimōte – isikuandmete kaitseks tuleb rakendada turvameetmeid, et kaitsta neid tahtmatu vōi volitamata tōötlemise, avalikuks tuleku vōi hāvimise eest;
- individuaalse osaluse pōhimōte – isikut tuleb teavitada tema kohta kogutavatest andmetest, talle tuleb vōimaldada juurdepāās tema kohta kāvivatele andmetele ja tal on õigus nõuda ebatāpsete vōi eksitavate andmete parandamist.

Lābiviidava seire eesmārgiks oli vālja selgitada, kuidas nutikodudes kasutatavad seadmed koguvad ja edastavad andmeid (sh isikuandmeid) ning kuidas seadme kasutajaid informeeritakse privaatsusega seotud aspektidest. Seda just seepārast, et nutikodu lahendusi pakutakse valdavalt kasutajatele nende endi kodus ehk kasutaja eeldab, et tema privaatsus on oma kodus tagatud.

Seiratavate ettevōtete seas olid jārgmised ettevōtted: Karlmark OÜ, Indome OÜ, A-Kaabel OÜ, Telia Eesti AS, DMC Direct OÜ, ACDC OÜ, AL Systems OÜ, OÜ Eldevio, Proscreen OÜ, Vōrguvara AS, ning Yoga AS.

Seire viidi lābi kahes etapis:

- 13.04.2016 toimus ettevōtete kodulehtede seire, et uurida, millist teavet on ettevōtte kodulehel nutikodu lahenduse osas, sh millist teavet antakse nutikodu kohta privaatsuse ning andmekaitse osas;
- 14.04.2016 kontakteeruti seiratavatega kirjalikult.

Esitatud kirjalikele kōsimustele vastas 11-st ettevōttest ainult 6. Oma vastuseid ei esitanud Karlmark OÜ, AL Systems OÜ, OÜ Eldevio, Vōrguvara AS, ning Yoga AS (nūūdseks pankrotis).

Kirjalikult sooviti ettevōtete kāest teada saada, milliseid andmeid ettevōtte poolt pakutud nutikodu lahendus vōi toode vōimaldab koguda, sh kas ning kuidas on korraldatud ettevōtte juurdepāās nimetatud andmetele. Samuti sooviti teada saada, kuidas toimub andmete tōōtlus nutikoduga ũhendatud seadmete vahel ning kuidas saadud andmeid hoitakse. Isikute teadlikkuse tōōstmise osas soovisime teada saada, kuidas ning millist teavet antakse nutikodu kasutajale privaatsusega seotud asjaolude osas.

¹ Isikuandmete kaitse seaduse § 4 lōike 1 kohaselt on isikuandmeteks mis tahes andmed tuvastatud vōi tuvastatava fūūsilise isiku kohta, olenemata sellest, millisel kujul vōi millises vormis nimetatud andmed on.

Ettevõtete kodulehekülgedelt ning seires antud vastuste kohaselt pakuvad ettevõtted pigem nutikodu kui toodet, mis paigaldatakse ettevõtte abiga isiku koju. Selle tulemusena ei ole ettevõttel ligipääsu, sh potentsiaalset ligipääsu isiku nutikodule ning sellega ühendatud seadmetele.

Seirest selgus, et ettevõtete kodulehtedel ei ole alati asjakohast informatsiooni nutikodu lahendusega seotud andmekaitse ning privaatsuse aspektidest. Seiratavatelt ainult kolmel ettevõttel oli kodulehele märgitud, et andmete töötlemine (sh hoiustamine) toimub krüpteeritult. Ühe ettevõtte kodulehelt võib leida privaatsuspoliitika, mis kehtib kogu ettevõtte suhtes – samas on see liiga üldsõnaline ning ei anna isikule teavet andmekaitset puudutavatest aspektidest seoses nutikoduga. Mõne seiritava kodulehel oli küll olemas mõningane üldsõnaline teave nende poolt kasutatava tehnoloogia kohta – nt millist ühendumisplatvormi kasutatakse nutikoduga ühendatud seadmete vahel.

Samuti ei olnud kõigi ettevõtete kodulehekülgedel privaatsusteamalisi ning andmekaitsealaseid soovitusi – kaheksal ettevõttel nimetatud soovitusid puudusid. Näiteks kui nutikodu üheks võimaluseks on enda kodu veebikaameraga jälgimine üle interneti, siis ei olnud kodulehel soovitusi veebikaameraga seotud salasõnade muutmiseks. Samas inspeksioonile antud vastuste kohaselt annavad mõned ettevõtted mõningasi andmekaitsealaseid soovitusi nutikodu kasutajale koos nutikodu paigaldusega – nt kasutada nutikodu veebiliidesesse sisenemiseks keerulist parooli.

Seiratavate ettevõtete kodulehekülgedel oli küll olemas ettevõtte üldised kontaktid. Samas ei olnud ühelgi ettevõttel eraldi kontaktandmeid selles osas, kui isik soovib ettevõttega kontakteeruda privaatsuse ning andmekaitsega seotud teemadel. Samas eelduslikult on isikul võimalik saada ettevõtte poolt nimetatud teemade osas selgitusi ka ettevõtte üldkontakte kasutades.

Mõningate ettevõtete kodulehekülgedel olev informatsioon andis aimu sellest, millist teavet nende poolt pakutud nutikodu lahendus isiku kohta kogub. Näiteks kui isikul on võimalik nutikoduga ühendatud seadmete näitusid kontrollida veebirakenduse kaudu, siis on vajalik luua selleks eraldi konto – sel juhul on nimetatud konto tegemiseks vajalik luua kasutajatunnus koos salasõnaga. Samuti oli mõningatel ettevõtetel pakutud välja võimalus, et kui nutikodus toimub mingi sündmus (nt suitsuandur tuvastab suitsu või liikumisandur tuvastab toas sissetungija), siis antakse sellest isikule teada SMS-i teel. Nimetatud näidete puhul võib kaudselt arvata, mille jaoks konkreetseid isikuandmeid (e-posti, telefoninumbrit) kasutatakse. Samas puudus sedasorti teave ettevõtete kodulehekülgedelt (kustkohast eelduslikult isik esimesena teavet otsib).

Soovisime ettevõtetelt ka teada saada, kas nutikodu kasutajal on võimalik kustutada, teha väljavõtteid ning eksportida nutikodu lahenduses kogutud andmeid (sh isikuandmeid). Esitatud vastuste pinnalt on võimalik järeldada, et valdavalt on isikule võimaldatud juurdepääs nutikodus kogutud andmetele, kuid nende andmete eksportimine nutikodu lahendusest välja ei ole kõigi nutikodude puhul võimalik. Ainult üks ettevõtte märkis, et nutikodu lahenduses koostatud kaamerasalvestisi on võimalik alla laadida – samas muude andmete ja parameetrite allalaadimist ei maininud ükski teine ettevõtte.

Nutikodu kasutajate teadlikkuse tõstmine on vajalik, et nutikodu kasutaja saaks ning oskaks ise

hinnata ja kasutusele võtta need meetmed, mis kaitsevad tema enda kodu privaatsust. Arvestades läbiviidud seire tulemusi, soovitame nutikodu lahenduse pakkujalatel täiendada oma kodulehekülgedel olevat teavet nutikodu ning võimalikest privaatsuse riskidest. Selleks on ka kasulik eelnevalt läbi viia võimalike privaatsusriskide hindamine seoses nutikoduga. Samuti on tervitatav neid privaatsuse kaitsega seotud soovitusi anda nutikodu kasutajale ka nutikodu paigaldamise järgselt ning selle jooksul – nt kui ettevõtte pakub nutikodu teenuse, mitte ostetava „karbi“ tootena.

Koostaja: Raavo Palu